

1.01 Izvirni znanstveni članek

UDK 352.071(497.4Selnica ob Dravi)"1945"

Prejeto: 16. 8. 2010

Rajmund Lampreht

univ. dipl. zgod., študent 1. letnika 3. stopnje bolonjskega doktorata zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru,
Zg. Boč 43, SI-2352 Selnica ob Dravi
e-pošta: rajmundl@gmail.com

Selnica ob Dravi leta 1945 pod oblastjo Krajevnega ljudskega odbora

IZVLEČEK

Selnica ob Dravi je leta 1945 po umiku nemških čet dobila enako upravo kot skoraj vsi drugi kraji na Slovenskem – Krajevni ljudski odbor. V samem kraju je prišlo do izvedbe obnove, popisa prebivalstva in prevzema oblasti s strani Osvobodilne/Ljudske fronte. Ta je bil tako kot vsak prevzem oblasti povezan z ogromno propagande. Prav tako zasledimo številne nepravilnosti nove oblasti, pa naj so bile to volitve ali povsem vsakdanje stvari. Oblast je bila posebej pozorna na medvojno aktivnost tistih ljudi, ki bi ji lahko škodovali ali postali njeni nasprotniki. Pozorna je bila tudi na »premalo goreče ljudi«, se pravi na tiste, ki nad njo niso bili »dovolj navdušeni«.

KLJUČNE BESEDE

Selnica ob Dravi, Krajevni ljudski odbor, leto 1945, prevzem oblasti, volitve, Jugoslavija

ABSTRACT

SELNICA OB DRAVI IN 1945 UNDER THE AUTHORITY OF THE LOCAL PEOPLE'S COMMITTEE

In 1945 Selnica ob Dravi came under the same administration as nearly all other places across the Slovenian territory – the Local People's Committee. The town itself witnessed reconstruction, a population census and the takeover of power by the Liberation/Popular front. Just as any other instance of rise to power the latter was solidly grounded on strong propaganda. On the other hand, one can also detect numerous irregularities committed by the new authorities, be it during the election process or in handling everyday affairs. The authorities paid special attention to the wartime activities of those individuals whom they considered potentially harmful or even fatal to their standing. The authorities also kept a close eye on those »who lacked zeal«, i.e. showed no particular enthusiasm for them.

KEY WORDS

Selnica ob Dravi, Local People's Committee, 1945, takeover of power, election, Yugoslavia

Uvod

Krajevni ljudski odbori (KLO) so obstajali od leta 1945 do 1952. Postavila jih je takratna jugoslovanska oblast in lahko bi jih primerjali z občinami, saj so imeli podobne pristojnosti kot omenjene upravne enote, v marsičem pa so jih celo presegali. Zaradi takratnih razmer so imeli veliko vlogo pri razvoju kraja in posameznika. Opravljali so tudi dejavnosti, ki jih danes ne poznamo ali se nam dozdevajo neložne, v takratnem času pa je bilo to nekaj povsem običajnega. Kaj je poleg običajnih uradniških stvari dejansko počel KLO? Pregarjal in lovil je med drugim »lenuhe, delomrzneže, saboterje, fašistične sodelavce« itd., če uporabimo njihov besednjak.

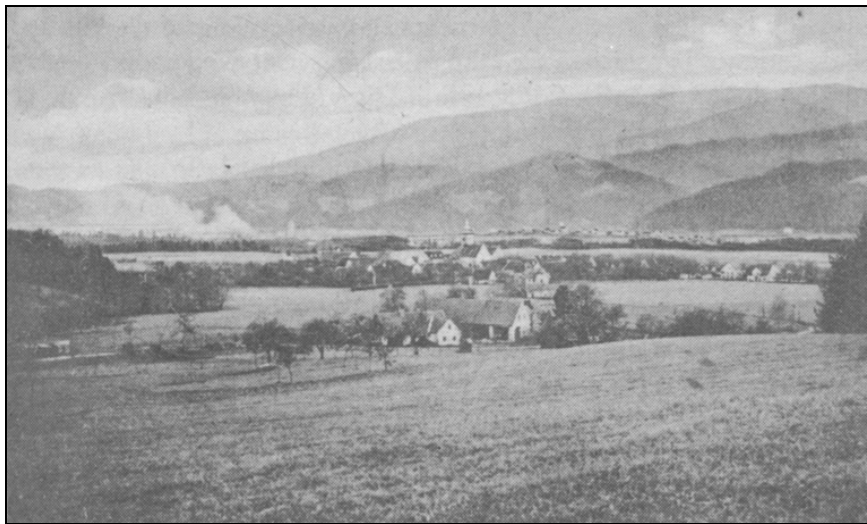
Prispevek bo predstavil delovanje KLO Selnica ob Dravi leta 1945 po posameznih področjih. Model delovanja so takrat izvajali vsi KLO-ji po enakem načelu. Določeni dogodki se ne nanašajo izključno na področje KLO Selnica, ampak na širšo okolico Maribora.

Volitve

Volitve so potekale 11. novembra 1945. Tudi v Selnici so volili z dvema skrinjicama in zmaga je pripadla Ljudski fronti.¹ O samih volitvah sta ohranjena dva dokumenta. Prvi dokument je volilni listič s končnimi rezultati. Za predsednika je bil z 979 glasovi izvoljen Vinko Dolinšek, po poklicu drevesničar. Protikandidata sta prejela 231 in 64 glasov.

Največji zmagovalec volitev je bil tajnik, ki je prejel kar 1260 glasov, protikandidatki pa po 10 oz. 27 glasov. Za mesto v odboru, ki je štel 11 sedežev, se je potegovalo 28 kandidatov. Izvoljeni so bili kandidati različnih poklicev: štirje kmetje, trgovec, čevljar, slikar, krojač, župnik, mizar in električar. Najboljši rezultat je z 899 glasovi dosegel kmet z Janževe Gore. Enajsti odbornik, ki je dosegel najslabši rezultat izmed odbornikov, je bil električar s 487 glasovi. Za mesto v okrajno skupščino, ki je imela tri proste sedeže, se je potegovalo 8 kandidatov. Izvoljeni so bili pek s 562 glasovi, trgovec s 460 in kmet s 431 glasovi. Zanimivo je, da je svoj glas za predsedniške kandidate oddalo 1274 ljudi, za tajnika pa 1297 ljudi oz. 23 več. O izvoru podčrtanih kandidatov za odbor in okrajno skupščino ni podatkov. Podčrtanih je bilo 9 kandidatov za odbor in dva za skupščino, pri čemer so ti kandidati dobili največ volilnih glasov.²

Drugi dokument je bil poslan na zahtevo OF Maribor in je poročal o sestavi KLO-ja. Ta je imel 19 odsekov. Med njimi so bili agitacija, prosveta, prehrana, kmetijstvo itd. Starost funkcionarjev je bila zelo različna. Največ funkcionarjev (7) je spadalo v razred 40–50 let, sledil je razred 50–60 let s 6 člani, 30–40 let s 4 in 20–30 let z dvema funkcionarkama (obe v starosti 21 let). Kar 7 funkcionarjev je na volitvah kandidiralo neuspešno. Na samem KLO-ju so imeli 4 zaposlene, k temu prištevamo še sekretarja.³

Selnica ob Dravi leta 1928 (Selnica ob Dravi, Zbornik, str. 17).

¹ Slovenska kronika XX. stoletja, str. 112.

² PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo Krajevnega ljudskega odbora (dalje KLO) Selnica ob Dravi Osvobodilni fronti (dalje OF) Maribor, datum neznan.

³ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo KLO-ja Selnica ob Dravi OF Maribor z dne 5. 7. 1945.

Socialne zadeve

Odsek za socialne zadeve se je ukvarjal z mladinskimi skrbstvom, podpiranjem internirancev in njihovih družin, podpiranjem družin, katerih rejniki so padli pri partizanih v jugoslovanski vojski, in nudenjem pomoči vsem tistim, ki so bili zaradi materialnega položaja potrebni pomoči.⁴

Maja 1945 so vse KLO-je iz okolice Maribora obvestili o prihodu izseljencev oz. internirancev (ljudi, ki so bili prisilno odpeljani v taborišče) iz Dachaua. Točen datum ni bil znan. Ocenjevali so, da jih je po 28. maju prišlo od 1000 do 3000. KLO in narodna milica sta imela nalogo poskrbeti za obleke in stanovanja. S sklepi Avnoja (Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije) naj bi zaplenili imovino (premoženje) članom NSDAP⁵ in Kulturbunda (KB)⁶ ter nemškim priseljencem, ki so se doselili po 14. aprilu 1941.⁷ Tako so priskrbeli stanovanja internirancem in drugim osebam po vsej državi. KLO je nato poročal, koliko internirancev so imeli možnost nastaniti v njihovem okrožju.⁸

KLO je lahko vojnim invalidom izdal dovoljenje za enkratno brezplačno uporabo železnice v primeru, da se je moral vojni invalid zglasiti pri državni oblasti ali pa je moral k zdravniku. V primeru, da na pot ni mogel sam, so lahko tudi osebi, ki ga je spremljala, izdali brezplačno dovoljenje. Paziti so morali, da ni bilo zlorab.⁹ KLO je moral julija določiti lekarne za brezplačno izdajanje zdravil vojnim invalidom, vdovam in sirotam. Izdati so morali začasne izkaznice invalidom in ostalim upravičencem, da so jih ti lahko dvigovali.¹⁰

Naloga KLO-ja je bila tudi iskanje lokacij za inštitucije družbenega pomena. Tako so junija iskali lokacijo za ustanovitev knjižnice,¹¹ doma za invalide, materinskega doma, doma onemoglih in mladinskega doma.¹² Julija so iskali lokacijo za hranilnico.¹³ Ves postopek je bil izpeljan tako, da so KLO-ji obvestili OF Maribor o možnih lokacijah, ta pa je nato določil eno izmed njih. Na območju KLO-ja leta 1945 niso uredili nobene od naštetih inštitucij.

Šele leta 1949 so na Fali uredili organizirano inštitucionalno varstvo starejših za območje Maribor s

širšo okolico, imenovano *Dom onemoglih*. Ta je nudil zatočišče približno sto oskrbovancem. V letu 1953 so se ti preselili v grad Viltuš.¹⁴

KLO-ji so morali izvajati popis prebivalstva. Slednji ni bilo zgolj ugotavljanje števila prebivalstva v kraju, ampak tudi premoženjskega stanja ter potreb kraja po različnih poklicih. Popis se ni izvajal naenkrat, ampak so podatke zbirali glede na potrebe oblasti. Tako je moral KLO junija poročati o številu gozdnih delavcev ter hkrati navesti potrebno število gozdarjev na svojem območju.¹⁵ Novembra so morali poslati podatke o vajencih in njihovem številu.¹⁶ Zbrati so morali še podatke o osebah, ki so služile v vojski pred 6. aprilom 1941 (pod Kraljevino Jugoslavijo) in o graničarjih (osebe, ki so varovale mejo) ter o tem, ali je bil kdo poškodovan.¹⁷ Vsakih 14 dni so morali poročati o priselitvi ali odselitvi.¹⁸ Leta 1945 je KLO pri popisu prebivalstva v Selnici naštel 2102 prebivalca, leta 1948 pa že 3859.¹⁹

Julija so zabeležili primer pegavice,²⁰ ki pa je bila uspešno ozdravljena.²¹ KLO je moral navesti otroke, ki še niso bili cepljeni. Cepljenje je bilo v polnem teku za preprečitev epidemije. Iz preventivnih razlogov so cepili otroke vseh starosti.²²

Preskrba

Vsaka oseba je po določilu oblasti v novembru 1945 dobila 300 g krušne moke ali 400 g kruha dnevno, 3000 g zakuhe, 500 g soli, 150 g mila, 50 g kave in 250 g marmelade na mesec. Težki delavci so bili upravičeni do 1387 g moke ali kruha, 700 g zakuhe in 110 g masčobe dnevno. Nosečnice so dobile 3000 g moke ali 4000 g kruha, 250 g sladkorja, 200 g masčob in 0,5 l mleka na dan, osebe, starejše od 66 let, pa še dodatnih 250 g sladkorja.²³ Živila in druge potrebščine je bilo moč dobiti samo na bone. Trgovci ni smel dati več blaga, kot je bilo napisano na bonu, sicer je bila to po merilih takratne oblasti gospodarska sabotaža.

Decembra so dojenčki do 2. leta starosti dodatno dobili 500 g sladkorja, otroci od 2. do 3. leta pa 350 g sladkorja na mesec. Otroci/najstniki do 18. leta so dobili 1000 g mleka v prahu na mesec, nosečnice 500 g praženega riža na mesec, najtežji delavci pa

⁴ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO Selnica ob Dravi z dne 6. 6. 1945.

⁵ NSDAP, kratica za Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (nacionalsocialistična nemška delavska stranka).

⁶ Kulturbund (nemška prosvetna zveza), nemška nacistična organizacija, ki je v Jugoslaviji do 1941 opravljala vlogo pete kolone.

⁷ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-u Selnica ob Dravi z dne 25. 5. 1945.

⁸ Prav tam z dne 29. 5. 1945.

⁹ Prav tam z dne 12. 7. 1945.

¹⁰ Prav tam z dne 14. 7. 1945.

¹¹ Prav tam z dne 11. 6. 1945.

¹² Prav tam z dne 12. 6. 1945.

¹³ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo KLO-ja Selnica ob Dravi OF Maribor z dne 19. 7. 1945.

¹⁴ Švanjcer, Postrak in Mak: *40 let doma*, str. 3.

¹⁵ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 13. 6. 1945.

¹⁶ Prav tam z dne 22. 10. 1945.

¹⁷ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 16. 11. 1945.

¹⁸ Prav tam z dne 30. 10. 1945.

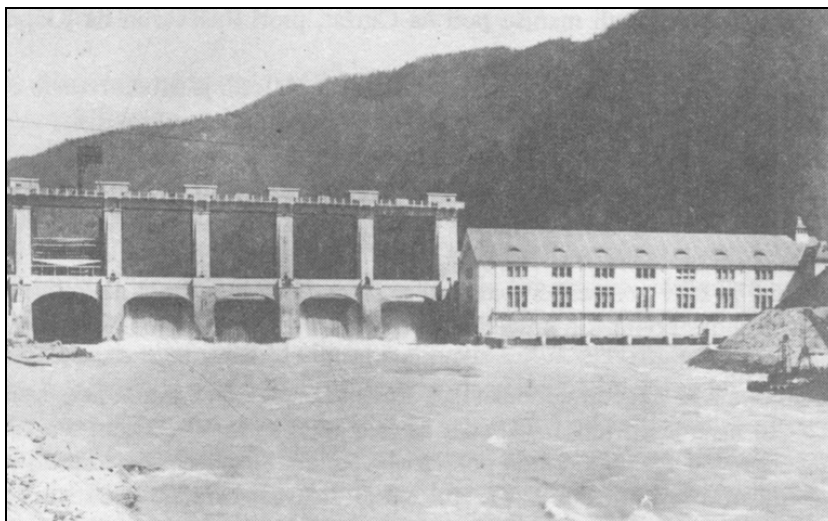
¹⁹ *Selnica ob Dravi*, str. 15.

²⁰ Pegavica, pegavi tifus.

²¹ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo KLO-ja Selnica ob Dravi OF Maribor z dne 4. 7. 1945.

²² PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 10. 7. 1945.

²³ Prav tam z dne 10. 11. 1945.

Fala (Selnica ob Dravi, Zbornik, str. 21).

dozo (40 g) istrskih sardin v paradižnikovi omaki.²⁴ V mesecu januarju 1946 je stopila v veljavo odredba o varčevanju z maščobo.²⁵ Prav tako so morali vsi trgovci in peki javiti, koliko zalog imajo, in še naprej omejevati živila. Kot dodatek za novo leto so dovolili 100 g sladkorja in 100 g mesa več po osebi.²⁶

Oktobra 1945 je oblast ugotovila, da so nekateri peki pekli drobno pecivo. To je veljalo za nedopustno, saj bi morali peči kruh. Zato so naložili vsem KLO-jem poostreno kontrolo.²⁷

KLO je moral oktobra tudi sporočiti, ali nujno potrebujejo čevlje za traktoriste.²⁸ V svojem odgovoru je izrazil potrebo po enem paru čevljev številka 42.²⁹ Tisti, ki je dobil čevlje, je bil član KLO-ja!

Šolstvo

Avgusta so ustanovili zavod za invalidno predšolsko mladino, ki je spadala v kategorijo težkih invalidov. Žal ni bila nikjer navedena njegova lokacija. Zavod zagotovo ni bil na območju KLO Selnica ob Dravi, ker je moral odbor poslati imena tistih, ki jih je predlagal za nastanitev v zavodu. Navesti so morali rojstne podatke, podatke o starših, vrsto poškodbe, kraj nesreče, način zdravljenja. Pri starših so morali navesti še nacionalnost in njihovo dejavnost med vojno.³⁰

Šolsko poslopje je bilo med vojno večnamensko. Februarja 1945 so Nemci v njem uredili bolnico za

kužne in spolne bolezni. Aprila so namestili težke ranjence. V šolski stavbi so delovali tudi rentgen, velika lekarna, zobna ambulanta in potujoča kirurška bolnica. Ob umiku so Nemci vse stvari odpeljali s sabo.³¹

27. marca je pouk zadnjič potekal v nemškem jeziku. Takoj po osvoboditvi so v Selnici ob Dravi učili le trije učitelji. Tako je na vsakega učitelja prišlo 143 otrok, saj je bilo šoloobveznih otrok preko 400. Zato so učili zjutraj in zvečer. Pouk v slovenskem jeziku se je začel 21. junija, 28. julija je bila šolska proslava z mašo. Mašo je vodil župnik Janez Čokl, ki se je vrnil iz izgnanstva. Avgusta so se pričele priprave na organizacijo novega šolskega leta 1945/46. Redni pouk se je začel 15. oktobra. Takrat je šola že premogla 9 učiteljev in imela 422 šolarjev. Problem je predstavljala šolska stavba, ki je bila med vojno precej uničena. Drug problem je bila šolska knjižnica. Šola ni imela niti ene slovenske knjige. Imela pa je bogato nemško knjižnico. Do konca leta 1945 je učiteljska knjižnica dobila 17, šolska pa 57 knjig.³²

Osnovna šola je trajala 7 let, kar je bilo za takratno slovensko šolstvo korak nazaj. Dne 11. junija 1946 so sedemletko uzakonili tudi na državni ravni.³³

17. novembra je selniški učiteljski zbor sprejel predlog o ustanovitvi obrtne in kmetijske šole. Predlog je konec novembra nato podprlo še ministrstvo za industrijo in rudarstvo v Ljubljani. Tako je bila ustanovljena Strokovna nadaljevalna in kmetijska šola. Vanjo se je vpisalo 66 učencev. Pouk se je začel 1. decembra in je potekal v ponedeljek ter petek od 14. do 18. ure, po pet šolskih ur. Predmeti so bili zemljepis in zgodovina, slovenščina, higiena in državno

²⁴ Prav tam z dne 21. 12. 1945.

²⁵ Prav tam z dne 22. 12. 1945.

²⁶ Prav tam z dne 28. 12. 1945.

²⁷ Prav tam z dne 9. 10. 1945.

²⁸ Prav tam z dne 31. 10. 1945.

²⁹ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo KLO-ja Selnica ob Dravi OF Maribor z dne 31. 10. 1945.

³⁰ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 6. 8. 1945.

³¹ Krebs, *Šolstvo v Selnici*, str. 65.

³² Prav tam, str. 64–68.

³³ *Slovenska kronika XX. stoletja*, str. 133.

Šolska stavba v Selnici (Selnica ob Dravi, Zbornik, str. 134).

znanstvo, risanje, poznavanje lesa, blago in surovina, živilska stroka, sila, delo in elektrika, kovinarstvo.³⁴

Gospodarske zadeve

KLO-ji so si med seboj večkrat dopisovali in naprošali drug drugega za vrnitev pisalnega stroja. Zanimivo je predvsem to, da so bila vsa sporočila vedno natipkana, kar kaže na to, da so vedno imeli na voljo vsaj en pisalni stroj.

Do vzpostavitve jugoslovanskega dinarja kot valute so odškodnine in pomoč plačevali v lirah (italijanska denarna enota) in rajhsmarkah (nemška denarna enota – RM).³⁵ Dne 17. julija so prvič sporočili KLO-ju, koliko dinarjev lahko izplačajo določenim osebam.³⁶ Ta podatek je izredno pomemben, ker nam pove, da se je dinar začel uporabljati približno po dveh mesecih. Menjalno razmerje je bilo določeno v razmerju 10 RM : 6 dinarjev. Povedati je treba, da je oblast dopuščala posameznim podjetjem, da so ta menjalni tečaj priredila po svoje. Dogajalo se je, da so za 100 RM ljudje dobili po 10 dinarjev,³⁷ kar pomeni tudi do šestkrat manj. To je pri marsikom povzročilo kar precejšno nejevoljo. Rok menjave valute je bil omejen. Zamenjava denarja je potekala od 29. junija do 3. novembra.³⁸

Novembra je država namenila denarno pomoč za obnovo hiš, ki jih je bila uničila nemška vojska.

KLO je moral na terenu zbrati podatke. Prednost pri pomoči so imeli borci in pomočniki NOB. Pomočniki NOB so bili ljudje, ki so lahko dokazali, da so med vojno pomagali (s hrano, oblačili, denarnimi donacijami, informacijami, kot kurirji itd.) vojski NOB ali članom NOB. Posojilo je bilo brezobrestno in ga je bilo treba vrniti v petih oziroma desetih letih.³⁹ KLO je proti koncu novembra sporočil, da ni bilo na območju Selnice ob Dravi nobene hiše, ki bi jo porušil ali požgal okupator.⁴⁰

Maja so izdali odlok, s katerim so določili menjalno razmerje pridelek : predelan proizvod. Tako je kmet dobil za vsakih 100 kg neluščnega sončničnega semena 9 kg olja, za 100 kg luščnega sončničnega semena 18 kg olja, za 100 kg neluščnega bučnega semena 11 kg olja, za 100 kg luščnega bučnega semena 20 kg olja, za 100 kg repičnega semena 15 kg olja in za 100 kg makovega semena 18 kg jedilnega olja. Vendar je na družinskega člana prišlo največ 3 kg jedilnega olja. Za vsakih 100 kg semen je kmet dobil dodatno še 15 kg oljnih tropin, ki so nastale pri predelavi.⁴¹ Te so nato uporabili kot krmilo. Kmetje so lahko pridelek oddali zadrugi ali ga odnesli v predelavo. Olje so, če so ga hoteli prodati, morali oddati zadrugi, ki jim je plačala po ceni, ki jo je določila država. Kmetje so bili s temi cenami izredno nezadovoljni, zato so se na vse načine trudili prodati svoje pridelke/proizvode mimo države. Marsikateri kmet

³⁴ Krebs, *Šolstvo v Selnici*, str. 80–81.

³⁵ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 20. 6. 1945.

³⁶ Prav tam z dne 17. 7. 1945.

³⁷ Prav tam z dne 11. 10. 1945.

³⁸ *Slovenska kronika XX. stoletja*, str. 112.

³⁹ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 16. 11. 1945.

⁴⁰ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo KLO-ja Selnica ob Dravi OF Maribor z dne 20. 11. 1945.

⁴¹ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 12. 5. 1945.

je bil pri tem aretiran in obsojen zaradi črnoborzi-janstva.⁴² Vsak kmet je lahko na leto obdržal 250 kg žita za svojo prehrano, za pitano svinjo 250 kg žita, za plemensko svinjo 300 kg ječmena in za konja 300 kg ovsa. Pri živalih je bilo mišljeno po glavi.⁴³ Pride-lovalec oz. kmet je smel obdržati 150 kg krompirja na člana družine, 300 kg na prašiča, 2 t semena na hektar in 20 kg fižola na člana družine. Ostalo je moral prodati zadruzi.⁴⁴

Maja je KLO sporočil število živine na območju Selnice ob Dravi, in sicer 30 glav goveje živine na različnih naslovih: Krčovnik Ivan, Cesta 19, Seršen Martina, Boč 55, Žavcer Jožefa, Slemen 22, Rumpf Gašper, Janževa gora itd.⁴⁵ Na podlagi tega sporočila so junija določili oddajo dvajsetih glav goveje živine, ki naj bi jo nato vojska vodila v Maribor.⁴⁶ Toda pripetilo se je, da je nekaj glav živine izginilo. Kmetje so se nasilni oddaji enostavno uprli. Pristojni pri KLO-ju in vojska so zagnali vik in krik, da so se ljudje zbal in nekateri so celo svoje otroke odpeljali na varno v gozdove.⁴⁷ Dejansko so se bali in pričakovali najhujše, vendar se je vse skupaj kmalu pomirilo. Julija so določili kvote za oddajo mleka. Rejec je moral na leto od ene krave oddati 250 litrov mleka, od dveh krav 800 litrov mleka in od treh 1400 litrov mleka.⁴⁸

Junija je v Sladkem Vrhu začela obratovati tovarna papirja,⁴⁹ zato so naprosili vse KLO-je, naj takoj dobavijo 10 m³ brusnega lesa.⁵⁰ Z odprtjem te tovarne so počasi začeli nadomeščati papir iz nemških časov. Precej dokumentov je bilo namreč na eni strani popisanih v nemškem jeziku, na drugi strani pa v slovenskem. Tako se ni čuditi, če imamo spodaj žig OF Maribor in napis Smrt fašizmu, svoboda narodu, na drugi strani spodaj pa napis Heil Hitler. Poudariti je treba, da je bil nemški papir veliko boljše kvalitete kot jugoslovanski. Veliko boljši je bil že na dotik, bil je bolj masivno izdelan in tako obstojnejši. Jugoslovanski papir je bil tanjši in treba je bilo paziti, da se zaradi neprevidnega giba ni raztrgal. Moramo poudariti, da je bilo veliko dokumentov, natipkanih na jugoslovanski papir, že načeti ali je celo že manjkal kakšen kos.

KLO je moral junija poslati podatke o žagah,

tvornicah ali predelovalnicah lesa, lovskih čuvajih (ribe je bilo prepovedano loviti), gozdnih sečnjah in o gozdnovarstvenih ukrepih.⁵¹ Lovski čuvaji so bili nekakšni »gozdni policaji«, saj so hkrati javljali vsako spremembo v gozdu: če je kdo podiral drevesa, če je izginila divjad (lov na črno) in seveda stanje v potokih – ribe, ki jih je bilo najlažje loviti.

KLO je julija dobil vprašalnik, ki so ga morali razdeliti lastnikom žag. Vprašalnik je vseboval tudi vprašanje o narodnosti in dejavnosti lastnika med vojno.⁵² KLO je javil, da sta bili na območju Selnice ob Dravi dve žagi, katerih lastnika sta bila Anton Škerbinek in Ivan Zorko.⁵³ O Škerbineku je na več mestih omenjeno, da je delal za državo. Iz tega sklepamo, da je moral biti v dobrih odnosih s predstavniki KLO-ja. Avgusta so morali poročati o lesnih zalogah, tako v gozdovih kakor v žagah.⁵⁴ S 1. septembrom so izdali navodila, po kakšni ceni se je smelo prodajati les, drva in oglje. Kdor je zaračunal več, je bil gospodarski saboter.⁵⁵

Decembra so z odlokom določili delovni čas špecerijskih trgovin. Ta je trajal od 8. do 12. in od 14. do 17. ure, v soboto pa od 8. do 12. in od 14. do 18. ure. Ostale trgovine so delovale od 7. do 14. ure, v soboto so bile zaprte. Gostilne in restavracije so bile odprte do 22., kavarne do 24., bifeji do 20. ure. V nedeljo je bilo vse zaprto.⁵⁶

Konec decembra je moral KLO sporočiti količino vina v gostilnah.⁵⁷ V Selnici ob Dravi je bilo 9 gostiln: 7 gostiln je bilo slovenskih, 2 pa nemški. En lastnik nemške gostilne je bil član KB, zato so to po sklepu KLO-ja zaprli z razlogom, da »ni javne potrebe za obratovanje gostilne«.⁵⁸ Sogovornik, ki pa je želel ostati anonimen, mi je zatrdil, da je lastnika družinsko dobro poznal in je izrazil dvom v poštenost obdolžitve. Lastnika družina ni nikoli več videla.⁵⁹ KLO je postavil upravitelja gostilne, ki je bil njegov član. Za drugo nemško gostilno ni podatkov o njeni usodi, ker manjka list o sklepu KLO-ja. Verjetno so jo zaprli. Vse ostale (slovenske) gostilne so po sklepu KLO-ja ostale odprte.⁶⁰

Kazenske zadeve

KLO je moral na začetku prevzeti tudi najnuj-

⁴² Glej tudi Čoh, *Ilegalna skupina*, str. 530.

⁴³ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 25. 9. 1945.

⁴⁴ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 27. 10. 1945.

⁴⁵ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo KLO-ja Selnica ob Dravi OF Maribor z dne 19. 5. 1945.

⁴⁶ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 12. 6. 1945.

⁴⁷ Pogovor avtorja s pokojnim sogovornikom Brankom Žaucerjem.

⁴⁸ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 17. 7. 1945.

⁴⁹ Danes Paloma.

⁵⁰ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 8. 6. 1945.

⁵¹ Prav tam z dne 23. 6. 1945.

⁵² Prav tam z dne 6. 7. 1945.

⁵³ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo KLO-ja Selnica ob Dravi OF Maribor z dne 6. 7. 1945.

⁵⁴ PAM, MOM, AŠ 4, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 8. 8. 1945.

⁵⁵ Prav tam z dne 1. 9. 1945.

⁵⁶ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 3. 12. 1945.

⁵⁷ Prav tam z dne 20. 12. 1945.

⁵⁸ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo KLO-ja Selnica ob Dravi OF Maribor z dne 21. 12. 1945.

⁵⁹ Pogovor avtorja z anonimnim virom.

⁶⁰ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 21. 12. 1945.

Stavba pošte in občine v Selnici (Selnica ob Dravi, Zbornik, str. 133).

nejše pravne zadeve, ker sodišča še niso delovala.⁶¹ Prevzel je manjše pravne zadeve. Nikjer ni zapisano, da so se lahko ukvarjali s kazenskimi zadevami. Na podlagi listin je moč razbrati, da je KLO lahko nekomu zaprl trgovino, gostilno ali kako drugo obrt, ki jo je opravljal, vendar je moral svoje sklepe javiti OF Maribor in se ravnati po njihovih navodilih, če so ti odločili drugače. Ugotavljali so tudi okupatorjeve zločine, pri čemer sta bili potrebni dve priči.⁶²

Sodišče je septembra razsodilo, da se mora vsem upravičencem omogočiti vrnitev v njihovo staro stanovanje, ki so ga morali zapustiti v času okupacije.⁶³ S tem je bil dokončno rešen spor okoli lastnine stanovanj, saj je določena stanovanja med vojno izpraznila nemška oblast in jih dodelila novim stanovalcem. Druga stanovanja so bila izpraznjena prostovoljno. Najpogostejše so se stanovalci umaknili pred vojaškimi spopadi. Izpraznjena stanovanja so nato zasedli begunci ali ljudje, ki so se preprosto nadejali boljšega stanovanja.

Takoj so začeli zatirati prosjačenje po ulicah z narodno milico, saj je bila to sramota za novo oblast.⁶⁴ Narodna milica je štela pet ljudi.⁶⁵ KLO je začel zbirati podatke o osebah, starih do 17 let, ki so bili kriminalci, moralno pokvarjeni, mladostne prostitutke, potepuhi, berači iz navade, ki so imeli slabo družinsko vzgojo ali so živeli v neugodnih razmerah.⁶⁶

Posebno hud je bil strah pred saboterji. Tako so junija morali postaviti straže okoli žit, da ne bi pri-

šlo do »požara«.⁶⁷ Avgusta so morali zastražiti celo vodovode.⁶⁸

Zelo zanimiv dogodek je bil lov na govedo Jožefa Brudermana, ki je bil župan Selnice ob Dravi v času nemške oblasti. Bruderman se je dobro zavedal, kaj se bo zgodilo z njegovim premoženjem, posebej z govedom. Zato je po informacijah KLO-ja dal nekaj glav goveje živine v rejo k Ratu (kmetija na območju Selnice). Ta informacija se je izkazala za napačno. Del živine so nato našli pri Globokerju (kmetija na območju Ruš) in jo razdelili med izseljence, ki so se vrnili.⁶⁹ Preostali del živine so iskali in lovili še naprej. Lastnik je govedo prestavil na območje KLO-ja Bistrica ob Dravi.⁷⁰ To pomeni, da je z živino moral prečkati reko Dravo. Poudariti je treba, da na tem območju takrat ni bilo nobenega mostu, reka Drava pa je bila tudi precej deroča. Bruderman je moral očitno biti kar iznajdljiv, da mu je vedno uspelo uiti.

Zakol živine ni bil dovoljen. Ob zakolu v sili je moral veterinar izdati potrdilo.⁷¹ V izjemnih primerih je na prošnjo rejca oblast dovolila zakol za lastne potrebe.⁷²

Julija so našli v bližini Škerbineka večjo količino ovsa. Eno tono ovsa so morali predati lesni industriji Petra Magerla, ki ga je tudi plačal.⁷³ Ponovno se srečamo s Škerbinekom, ki je imel v lasti žago. Pojavlja se vprašanje, kdo je prejel plačilo za oves in kdo je bil dejansko njegov lastnik. Dokumentov, ki bi nam dali odgovore, ni.

⁶¹ PAM, MOM, AŠ 4, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 11. 7. 1945.

⁶² PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 6. 7. 1945.

⁶³ Prav tam z dne 5. 9. 1945.

⁶⁴ PAM, MOM, AŠ 4, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 3. 8. 1945.

⁶⁵ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo KLO-ja Selnica ob Dravi OF Maribor z dne 5. 7. 1945.

⁶⁶ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 16. 10. 1945.

⁶⁷ PAM, MOM, AŠ 4, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 28. 6. 1945.

⁶⁸ Prav tam z dne 3. 8. 1945.

⁶⁹ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo KLO-ja Selnica ob Dravi OF Maribor z dne 11. 7. 1945.

⁷⁰ Pogovor avtorja s pokojno sogovornico Heleno Lampreht.

⁷¹ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 3. 11. 1945.

⁷² Prav tam z dne 7. 11. 1945.

⁷³ Prav tam z dne 13. 7. 1945.

Septembra je OF Maribor zahteval od KLO-ja, naj odprejo trgovino lastnika Leopolda Rečnika. Neka »D. I.« in »L. M.« sta bila namreč podala neutemeljen sum proti Rečniku.⁷⁴ Zanimivo je, da so bili vsi trije člani KLO-ja, kar kaže na lokalni spopad v sami strukturi KLO-ja. Zaprti trgovini naj bi določili upravitelja, ki bi bil iz vrst KLO-ja. Tako bi se »D. I.« in »L. M.« hkrati rešila tekmeča ter se dokopala do njegovega premoženja.

Novembra je KLO dobil poziv k javljanju vseh, ki niso hoteli prostovoljno oddati krompirja. Slednje so nato ožigosali v časopisu. Tiste, ki so bili poškodovani, pa so prikazali kot junake.⁷⁵ Po incidentu s prisilno oddajo živine ni več zaslediti odpora kmetov v aktivni obliki. Teden dni zatem so KLO-ji začeli sestavljati komisije za preganjanje nedopustne špekulacije in gospodarske sabotaže.⁷⁶ Milica in odseki za notranjo upravo, ki so se posebej izkazali pri iskanju skritih zalog hrane in špekulantov, so bili upravičeni do nagrade v višini 3000 dinarjev.⁷⁷

Vojaške zadeve

Maja so pozivali k prijavi in oddaji orožja, streliva, vojaških oblek in vojaške opreme.⁷⁸ Po vojni je ostalo veliko orožja in vojaške opreme v rokah posameznikov, veliko pa je ostalo odvrženo na terenu. Tako so se pogosto dogajale nesreče. Posebej so bili v nevarnosti otroci, ki so radi zakurili ogenj in vanj metali strelivo ali eksplozivna telesa. V Selnici ob Dravi ni bilo nič drugače.⁷⁹

Junija je prišel poziv za vojaško vajo letnikov od 1924 do 1928. S seboj so morali prinesiti nahrbtnik, odejo, dva para perila, pribor za čiščenje obleke in obutve, pribor za umivanje, hrano za en dan in jedilni pribor.⁸⁰ Vaje so se morali udeležiti tudi tisti, ki so sodelovali v vojni.

S koncem vojne se je začelo tudi vračanje vojnih ujetnikov. Na območju Selnice ob Dravi so ostali ruski ujetniki, ki jih je zajela Nemčija. A kot se je izkazalo tudi drugod po Evropi, ruski ujetniki niso bili navdušeni nad vrnitvijo v domovino. Enako je bilo tudi v Selnici, kjer niti KLO ni bil navdušen nad tem. Zato je sporočil, da ne morejo poslati ruskih ujetnikov v taborišča, ker so jih potrebovali za odstranjevanje min, streliva, pa tudi zato, ker so bili dobri rokodelci.⁸¹ Še več, KLO je prosil za do-

datne vojne ujetnike, še posebej za geometra.⁸²

Julija je KLO moral zbrati uniforme, tudi tiste nemške vojske, in jih pobarvati v rdeče. Barvo so naročili posebej. KLO-ji so dobili samo toliko barve, kolikor so je potrebovali, in si niso smeli delati zaloga.⁸³

KLO je julija poročal o stanju gasilskih enot. Imeli so gasilski avto Daimler in uniforme, izvajali so tudi gasilske vaje. Ugotovili so, da je ob premikanju nemških in bolgarskih čet izginilo 300 m cevi in 20 l bencina.⁸⁴ Opozoriti je treba, da so se bolgarske čete bojevale na strani partizanov, torej proti Nemcem. Informatorji so mi povedali, da so menda ukradle vse, kar je bilo mogoče, poskušale naj bi odpeljati celo otroke!⁸⁵ V samem arhivskem gradivu se je ohranilo le posebno navodilo, ki so ga izdelali pri OF Maribor glede tega, kako razložiti omenjene dogodke. KLO je moral osvestiti narod, da Bolgari niso poučeni o severni meji. Ropali naj bi zato, ker so mislili, da so že na nemških tleh. Prav tako so imeli nalogo prikazati JLA kot dobro in pošteno vojsko.⁸⁶ V arhivskem gradivu ni mogoče zaslediti konkretnih podatkov o krajah bolgarske vojske. Posebno navodilo OF Maribor pa kaže, da je problem obstajal in so se ga zavedali.

Politične zadeve

Dne 25. maja 1945 je Tito dopolnil 53 let. Navodilo, ki ga je prejel KLO, je vsebovalo propagandne fraze in druge propagandne napotke.⁸⁷ Prav tako so izdali navodila za propagandiste, ki so zbiral naročnike za časopisa *Ljudska pravica* in *Slovenski poročevalec*. Njihova naloga je bila, da so s primernimi gesli na primernih mestih ljudi spodbujali h gorečnosti. Hkrati so morali nadzorovati ljudi, ki niso bili preveč goreči, in to javiti pristojnim službam. Prav tako so morali poskrbeti, da je propagandni material prišel v vsako hišo. Ljudem so razlagali, da je to samo informiranje in ne širjenje propagande.⁸⁸

V nedeljo 10. junija je prišel v Maribor Boris Kidrič in potrebno ga je bilo primerno pričakati s parolami. KLO je imel nalogo, da se tega obiska udeleži in primerno nauči ljudi o obnašanju na tem dogodku.⁸⁹

KLO je moral obveščati OF Maribor o načrto-

⁷⁴ PAM, MOM, AŠ 4, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 10. 9. 1945.

⁷⁵ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 6. 11. 1945.

⁷⁶ Prav tam z dne 14. 11. 1945.

⁷⁷ Prav tam z dne 19. 12. 1945.

⁷⁸ PAM, MOM, AŠ 4, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 25. 5. 1945.

⁷⁹ Krebs, *Šolstvo v Selnici*, str. 64.

⁸⁰ Prav tam z dne 3. 6. 1945.

⁸¹ PAM, MOM, AŠ 4, sporočilo KLO-ja Selnica ob Dravi OF Maribor z dne 8. 6. 1945.

⁸² Prav tam z dne 19. 6. 1945.

⁸³ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 4. 7. 1945.

⁸⁴ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo KLO-ja Selnica ob Dravi OF Maribor z dne 20. 7. 1945.

⁸⁵ Pogovor avtorja s Heleno Lampreht in Brankom Žaucerjem.

⁸⁶ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 15. 5. 1945.

⁸⁷ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 21. 5. 1945.

⁸⁸ Prav tam z dne 2. 6. 1945.

⁸⁹ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 8. 6. 1945.

vanih proslavah ali mitingih. V kolikor so potrebovali zastave ali slike Tita in Stalina, so se morali obrniti na propagandni odsek.⁹⁰ Že naslednji dan so KLO obvestili, naj pričakujejo pošiljko. Vsak KLO je dobil tri slike Tita in eno Stalina, ki jih je moral pritrditi na primerno mesto in pod njimi zbirati prispevke.⁹¹ Se zanimiveje je postalo čez nekaj dni. V šoli je bil miting in med drugimi je govoril tudi »tovariš« župnik.⁹² Po šolah so učencem hkrati delili politične brošure.⁹³

Julija je bila proslava Cirila in Metoda, ki jo je organizirala OF,⁹⁴ vendar so podatki o tem dogodku pičili. Nekaj dni po proslavi je KLO dobil propagandni material, ki ga je moral primerno razobesiti.⁹⁵

Avgusta je KLO dobil vprašalnik o Volksdeutscherjih (ljudje nemške narodnosti). Tako je bilo na podlagi vprašalnika ugotovljeno, da je v Selnici ob Dravi živelo 21 Volksdeutscherjev, dva sta pobegnila na avstrijsko Štajersko, 11 so jih aretirali, eden je bil prostovoljno pri gestapu,⁹⁶ dva sta bila pri Hilfspolizei (pomožna policija), trije so bili proti Hitlerju, trije so bili nevtralni in se niso odločili za nobeno stran, trije pa so sodelovali pri NOB.⁹⁷ Kaj se je zgodilo z aretiranimi, vir ne pove.

Zaradi nasilnih ukrepov oblasti, kot so bile razlastitve, prisilne oddaje, odkupi itd., se je med prebivalstvom krepil odpor. Tako so se marsikje začele pojavljati oborožene enote, ki jih je državna varnost poimenovala »bande«, v literaturi pa najdemo tudi oznako »Matjaževa vojska«. Cilj teh skupin je bila zrušitev komunističnega sistema. Delovali so iz Italije ali Avstrije. Prebivalstvo se je na te oborožene skupine marsikje odzvalo zelo pasivno in jim tako olajšalo delovanje.⁹⁸

Zaradi že omenjenih nepravilnosti, ki so se dogajale v Selnici ob Dravi z okolico, se je na območju Kozjaka in Pohorja organizirala ena takih skupin, ki jo je vodil Ferdinand Sernec. Rušana Ludvik Borovnik, ilegalno ime Filip, in Vinko Kobale sta se povezala z brati Sernec iz Selnice ob Dravi. Bratje so bili Alojz, ilegalno ime Zlatko, Jožef in Ferdinand, ki je bil bivši podnarednik v vojski kraljevine Jugoslavije. Bratje Sernec so imeli osebni razlog za sovrastvo do nove oblasti. Njihov oče je izgubil večjo posest in žago, ki v popisu žag ni več omenjena. Skupina je imela svojo izhodiščno bazo pri kmetu

Josefu Koeblerju, po domače Hamerkautz, v Lučanski dolini, približno 400 m od meje. V svoje vrste so pritegnili večjo število mladih. Delili so letake in drugo propagandno gradivo. Značilnost njihovega delovanja je bil hiter umik čez mejo po izvedeni akciji. Leta 1946 je na skupino postala pozorna državna varnost, ki je enako kot drugje ugotovila pasivnost ljudi.⁹⁹ Verjetno so nekateri aktivno podpirali skupino ter tako nadaljevali odpor, ki se je začel z incidentom prisilne oddaje goveda. KLO situaciji na terenu ni bil več kos in na pomoč je morala priskočiti državna varnost. Vsake toliko časa je državna varnost ujela koga iz skupine, dokler je ni na koncu popolnoma razbila.

Sklep

Rekonstrukcija delovanja KLO Selnica ob Dravi nam pokaže obnovo, ki se je pričela po vojni. Poleg iskanja lokacij za družbene institucije se je hkrati izvajala tudi oskrba prebivalstva. Slednja je bila nedvomno težavna, ker je primanjkovalo vsega. Zato se je oblast zatekala k nasilnemu odkupu preko zadrug, pri čemer kmetje nikakor niso bili zadovoljni s ponujeno ceno in se je razmahnila prodaja na črno.

KLO je imel nalogo izvesti popis prebivalstva, pri čemer sta bila zelo pomembna podatka narodnost in medvojna aktivnost. V Selnici naj bi bilo 21 Volksdeutscherjev, od tega so jih 11 aretirali. Kaj se je zgodilo z njimi? Primer gostilničarja, ki naj bi bil član KB, nam kaže dejanje, ki se šele odkriva in je bilo dolgo zamolčano.

Drug primer kaže poskus pridobitništva članov KLO-ja. Dva člana KLO-ja sta podala neutemeljen sum proti trgovcu in članu KLO-ja. Na srečo trgovca višja instanca tega ni dopustila. Takšni in podobni dogodki nam kažejo nepravilnosti, ki so se dogajale, saj je izginjanje sovaščanov iz takšnih in drugačnih razlogov poganjalo ljudem strah v kosti. Ne moremo se izogniti zločinom, ki jih je zagrešila vojska. Vse splošno se govori o grozodejstvih nemške vojske, a na bolgarske čete se pozablja. Postavlja se vprašanje, ali je pri plenjenju, ropanju itd. sodelovala tudi jugoslovanska vojska. Površne raziskave na terenu govorijo pritrdilno. Vendar bi bilo za končni odgovor potrebno opraviti objektivno nepristransko raziskavo.

Parade, mitingi, srečanja in informiranje so bili usmerjeni v populistične in propagandne namene. Oblast se je trudila prikazati samo sebe v najlepši luči. Pri tem so aktivirali, kogar so le lahko. Nepravilnosti so se pometale pod preprogo saboterjev in sovražnikov naroda. Vsakdo se je lahko znašel na črnem seznamu.

Posebnost Selnice ob Dravi je vsekakor odpor do prisilnih ukrepov oblasti. Začelo se je z odporom pri prisilni oddaji goveje živine. Navzočnost vojske je

⁹⁰ Prav tam z dne 19. 6. 1945.

⁹¹ Prav tam z dne 20. 6. 1945.

⁹² Prav tam z dne 2. 7. 1945.

⁹³ Prav tam z dne 5. 7. 1945.

⁹⁴ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo KLO-ja Selnica ob Dravi OF Maribor z dne 4. 7. 1945.

⁹⁵ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo OF Maribor KLO-ju Selnica ob Dravi z dne 14. 7. 1945.

⁹⁶ Geheime Staatspolizei, okrajšava gestapo, nacistična državna tajna policija.

⁹⁷ PAM, MOM, AŠ 3, sporočilo KLO-ja Selnica ob Dravi OF Maribor z dne 14. 8. 1945.

⁹⁸ Glej tudi Čoh, Ilegalna skupina, str. 530.

⁹⁹ Prav tam, str. 532 in 533.

upor pomirila, vendar le začasno. Odpor je dosegel višek z ustanovitvijo ilegalne skupine pod vodstvom Ferdinanda Serneca. Vmes je morala poseči državna varnost, ki je bila na koncu pri razbitju skupine tudi uspešna.

Članek obravnava relativno majhen kraj. Če se zavedamo, da je bila praksa oblasti pri vseh KLO-jih podobna, če ne celo enaka, potem dobimo veliko širšo sliko takratnega dogajanja. V mislih nimamo le izgradnje infrastrukture ali preskrbe, temveč tudi prevzem oblasti, ki je temeljil na dolgoročnosti.

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

PAM – Pokrajinski arhiv Maribor

MOM – Mestna občina Maribor, arhivska škatla 3 in 4.

USTNI VIRI

Anonimni vir (1921), Selnica ob Dravi (pogovor leta 2005).

Lamprecht Helena (1939–2006), Selnica ob Dravi (pogovor leta 2004).

Žaucer Branko (1938–2008), Selnica ob Dravi (pogovor leta 2004).

LITERATURA

Čoh, Mateja: Ilegalna skupina Ferdinanda Serneca. *Casopis za zgodovino in narodopisje*, 75, 2004, str. 529–546.

Krebs, Nataša: *Šolstvo v Selnici ob Dravi od začetkov do 1950*, diplomsko delo, Maribor 2006.

Leksikon Cankarjeve založbe. Ljubljana : Cankarjeva založba, 1978.

Selnica ob Dravi, zbornik ob 900-letnici kraja. Maribor : Dravska tiskarna, 1993.

Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana : Nova revija, 1996.

Švanjcer, Marija, Postrak, Katarina, Mak, Milena: *40 let doma upokojencev in oskrbovancev Viltuš / 20 let doma upokojencev Danice Vogrinec Maribor*. Maribor, 1994.

S U M M A R Y

Selnica ob Dravi in 1945 under the authority of the Local People's Committee

The article describes what happened when the German army withdrew from Selnica ob Dravi in

1945. The fond of the Local People's Committee (Krajevni ljudski odbor – KLO) Selnica ob Dravi in Regional Archives of Maribor was very helpful when writing the article. It was the main source of information.

After the Germans pulled out the KLO became the new political force. The KLO had various competences. One of these was supply. Two main points were to become very important – living quarters and care for disabled, which was extremely well organised. Famine broke out. People were in need for food. The state solved this problem with food stamps. Everyone was given a quantity of food as it was noted on the food stamp. The school system underwent change as well. The duration of the elementary school system was changed to seven years.

Another important field of interest was the economy. The communists were on the lookout for speculators, saboteurs, fascists' henchmen etc. The buildings were watched. Peasants had to give their products for sale, allowed to keep only a small portion of these products for themselves. The quantities were set and peasants had to abide by the rules. Those who did not obey were publicly mocked in newspapers. The militia was constantly active to hinder any speculations and it performed its task successfully. Selnica ob Dravi had seven guesthouses. Two of them had German owners. The new power had no mercy for political adversaries. One of these Germans was also active in the 'Kulturbund'. He paid for that, and because he was German, he paid with his life. The communists took from one and gave to another – as in the aforementioned case of the guesthouse owner.

There was also a very interesting piece of information concerning Bulgarian troops that invaded Styria together with the Yugoslav army. The Bulgarians treated Styria as a territory of the 'Reich'. These troops plundered and robbed whatever was not nailed down.

The propaganda did not silence, even after the election, which was largely due to Tito's birthday and Boris Kidrič's visit. Selnica's priest attended these celebrations as well. The key function of the propaganda was to bring its material to every home.

Although the article deals with the local history, in this case a very small village, it is possible to recognise the bigger picture and the elements of the political whirlwind in 1945 after the communists came to power. In order to understand the larger scale of operations, it is first necessary to understand local scale processes.